

Міністерство фінансів України

ДНШПРОЦЕТРОВСЬКА
ДЕРЖАВНА

ФІНАНСОВА

АКАДЕМІЯ

№ 2(22)'09

В
І
С
Н
И
К

*Науково-теоретичний журнал
Заснований у 1999 році
Виходить 2 рази на рік*

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- ❖ Соціально-економічні проблеми ринкової трансформації України
- ❖ Макро- та мікроекономічні проблеми ринкової системи господарювання
- ❖ Проблема розвитку і вдосконалення фінансової системи
- ❖ Підвищення фінансово-економічної ефективності функціонування суб'єктів господарювання
- ❖ Економіко-математичне моделювання

ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ

Дніпропетровська державна фінансова академія

Відповідальність за точність викладених у публікації фактів несе автор

Позиція авторів може не збігатися з позиціями членів редакційної колегії

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради ДДФА. Протокол № 6 від 27.04.2009 р.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР – І.Д. ПАДЕРІН, д.е.н., академік АЕНУ, завідувач кафедри економіки підприємств Дніпропетровської державної фінансової академії

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА – О.А. РЯДНО, д.т.н., проректор з наукової роботи

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ – А.Г. БАБЕНКО, д.е.н.	Н.М. КУЧИНА, к.п.н
І.В. БАГРОВА, д.е.н.	С.Л. ЛОНДАР, д.е.н.
В.П. БАГРОВ, к.е.н.	В.Я. ОЛІЙНИК, к.е.н.
О.В. БАТУРА, д.е.н.	В.Я. ПЛАКСІСНКО, д.е.н.
О.Б. ВАТЧЕНКО, к.е.н.	П.М. СЕМІУСОВ, д.е.н.
О.С. ГАЛУШКО, д.е.н.	В.А. ТАБІНСЬКИЙ, к.е.н.
Т.О. ДУЛІК, к.е.н.	

ЛІТЕРАТУРНІ РЕДАКТОРИ – А.А. МАЙНА, Л.І. МАЛИГІНА, О.С. КОСЕНКО

КОРЕКТОРИ – А.А. МАЙНА, О.С. КОСЕНКО, А.О. ОСТРОВСЬКА

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР – Т.Г. ПУНТУС

ПОШТОВА АДРЕСА РЕДАКЦІЇ – 49083, м. Дніпропетровськ, вул. Аржанова, 12

*Журнал внесено до переліку № 16 наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
за напрямом «Економічні науки»*

Підписано до друку _____ Формат 60×84 1/8 Папір офсетний. Друк RISO
Обл.- видавн. арк. _____ Умовн. друк. арк. _____ Тираж 300 прим. Зам. № _____
Свідоцтво про держ.реєстрацію КВ № 10356 від 06.09.2005

Підготовлено до друку та віддруковано у редакційно-видавничому відділі ДДФА, 2008
Видавець і виготівник: Дніпропетровська державна фінансова академія, вул. Аржанова, 12,
м. Дніпропетровськ, 49083
РВВ ДДФА Дільниця оперативного друку. Св. Держкомітету телебачення і радіомовлення
України сер. ДК № 2126 від 17.03.2005 р.

© Колектив авторів, 2008

© Дніпропетровська державна фінансова академія, 2008

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. Соціально-економічні проблеми ринкової трансформації України	5
<i>Заюков І.В.</i> Можливості реалізації в Україні трудового потенціалу літніх осіб.....	5
<i>Шукіс І.З., Скрипник В.В., Стовба Я.С.</i> Проблеми становлення рекрутингових агентств у період фінансово-економічної кризи в Україні...	11
<i>Клименко О.Ю.</i> Трудовий фактор у системі соціально-економічного розвитку суспільства.....	17
<i>Гессен А.Є.</i> Становлення системи корпоративної соціальної відповідальності.....	25
<i>Євсеєнко В.О.</i> Форми медичного страхування та його організаційні основи.....	31
РОЗДІЛ II. Макро- та мікроекономічні проблеми ринкової системи господарювання	34
<i>Гордієнко В.О.</i> Удосконалення системи управління за допомогою функціонально-вартісного аналізу.....	34
<i>Борейко В.І.</i> Банківська система України в умовах економічної кризи у другій половині 2008 р.	39
<i>Яремчук М.В.</i> Основні напрями регіонального розвитку банків України...	45
<i>Моліна О.В.</i> Базові поняття інноваційної динаміки регіону.....	49
<i>Лункіна Т.І.</i> Роль держави в активізації інноваційної діяльності аграрного сектору.....	56
<i>Фещенко О.М., Базілеєва І.О.</i> Стан та перспективи розвитку транспортної системи України.....	61
<i>Дрондель Т.В.</i> Проблеми інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі в умовах фінансової кризи.....	67
<i>Гетьман О.О., Багров В.П.</i> Особливості маркетингу сільського туризму на Дніпропетровщині та Івано-Франківщині: порівняльний аспект.....	74

Т.І. Лункіна

*Миколаївський державний
аграрний університет*

Розглянуто основні проблеми державної підтримки в аграрному секторі економіки. Приділено увагу питанням системності й послідовності у здійсненні державних заходів щодо засад формування та реалізації державної інноваційної політики.

Ключові слова: інновації, нововведення, інноваційні процеси, аграрний сектор, державна підтримка.

Актуальність проблеми. У сучасному діловому світі, більш ніж коли-небудь у попередні епохи, єдиним постійним фактором успіху є зміни й нововведення. На жаль, характерною ознакою аграрного сектору в останні роки є згортання інноваційних процесів і низька сприятливість до науково-технічних нововведень. Внаслідок аграрної кризи й невиваженої стратегії реорганізації сільськогосподарських підприємств товаровиробники опинились у вкрай важкому економічному становищі й постали перед необхідністю скорочувати (а в деяких випадках і припиняти) впровадження досягнень науки у виробництво, що зумовило закріплення відсталіх технологій: не використовуються нові сорти й гібриди, недостатньо запроваджується покращання порід тварин, відбувається старіння машинно-тракторного парку при недосконалій кредитно-фінансовій системі.

Державна підтримка скоротилася за всіма напрямками науково-технічного прогресу. Аграрний сектор втратив можливість вести не тільки розширене відтворення, а й просте. Але ж вихід сільського господарства на траєкторію сталого економічного зростання залежить від системи ефективної державної підтримки інноваційного розвитку аграрної сфери.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблемам теоретичних і практичних аспектів інноваційного розвитку аграрного сектору на державному рівні завжди приділялось

багато уваги економістами-аграрниками. Авторами наукових праць із зазначеної проблеми є П.Т. Саблук, З.Є. Кириленко, В.М. Трегобчук, Л.І. Бровко, О.М. Шпичак, С.А. Володін та інші. Проте різноплановість публікацій, відсутність єдиного напрямку вирішення проблеми в умовах жорсткої конкуренції потребують детального поглибленого дослідження.

Метою статті є надання пропозицій щодо вдосконалення інвестиційної діяльності в аграрному секторі на рівні держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключем до ефективного розвитку інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору є інтенсифікація інноваційної активності аграрних підприємств на рівні держави. За допомогою інновацій більшість країн не тільки долають спад в економіці, але й забезпечують її структурну перебудову та насичують ринок різноманітною конкурентоспроможною продукцією. Створення, впровадження і широке розповсюдження нових товарів, послуг, технологічних процесів стають ключовими факторами зростання обсягів виробництва, зайнятості, залучення інвестицій, підвищення зовнішньоторговельного обороту, поліпшення якості продукції, економії трудових і матеріальних витрат, удосконалення організації виробництва й підвищення його ефективності.

Органи державного управління з метою забезпечення реалізації державних функцій повинні забезпечувати відповідні чіткі повноваження та відповідальність. Голова Державного агентства України з інвестицій та інновацій В.А. Івченко стверджує, що в Україні сьогодні склалася ситуація, що характеризується відсутністю системності й послідовності у здійсненні державних заходів щодо засад формування і реалізації державної інноваційної політики. Це призводить до неузгоджених дій органів виконавчої влади як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Інноваційні процеси в Україні координуються та контролюються Міністерством освіти і науки України, Міністерством економіки України, Міністерством промислової політики України та Державним агентством України з інвестицій та інновацій. У системі управління інноваційним розвитком України в 2006-2008 рр. відбулися певні зрушення, зокрема, державні органи виконавчої влади розмежували свої повноваження та відповідальність у цій сфері. Міністерство освіти і науки України виконує функцію координатора, визначає інноваційну політику держави й доводить її положення до інших учасників інноваційного процесу. Але фактично виконання цієї функції не забезпечується, що зумовлює розбалансованість всієї системи.

Законом України «Про інноваційну діяльність» визначено, що державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом [3]:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що

кредитують виконання інноваційних проектів;

- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Функціональна розбалансованість у системі органів державної влади призвела до майже повної бездіяльності щодо реалізації в Україні інноваційних принципів розвитку суспільства. Стосовно виконання покладених на неї функцій держава виявила свою неспроможність. Пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності аграрного сектору визначені нечітко, вони не ґрунтуються на пріоритетності потреб суспільства, які визнаються практиками. Проблеми української економіки зумовили ситуацію, коли першочерговим визнано розвиток усіх галузей, але все ж необхідно визначити проривні галузі, розвиток яких забезпечить для України достатній рівень конкурентоспроможності.

Науково-технічне відставання України від розвинутих країн значне, а тому слід знайти сферу, де з наявним потенціалом можливо здійснити інноваційний прорив. З одного боку, сільське господарство – це капіталомістка галузь, для своєї ефективної роботи вона потребує значних фінансових вкладень та науково-технічної підтримки з боку держави, а з іншого – це досить приваблива сфера для інвестиційної та інноваційної діяльності. Тому уповноважені державні органи повинні звернути увагу в першу чергу на інноваційний розвиток саме цієї галузі.

Верховною Радою України у січні 2005р. було прийнято Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» [2], який визначив основні засади державної політики підтримки сільського господарства, останнє визнано пріоритетною галуззю народного господарства.

За оцінками фахівців Міністерства аграрної політики України, загальна потреба коштів для комплексу весняно-польових робіт на 2009 р. сільськогосподарським підприємствам складала 26,5 млрд. грн.

У таблиці 1 наведена структура видатків Міністерства аграрної політики України, розрахована на основі даних Закону України «Про Державний бюджет України на

Структура видатків Державного бюджету України за напрямками фінансування в 2008 р., тис. грн.

Напрямок фінансування	Обсяг фінансування	Частка в загальних видатках, %
Підтримка сільськогосподарських товаровиробників	4228771,9	38,4
Освіта, наука, перекваліфікація, наукові розробки	2056783,3	18,7
Компенсація Пенсійному фонду втрат по сплаті збору на обов'язкове пенсійне страхування	1167126,1	10,6
Розвиток соціальної сфери	1061200,8	9,6
Якість і безпечність сільськогосподарської і харчової продукції	975287,8	8,9
Державне управління	807139,4	7,3
Інше	374451,0	3,4
Селекція	235420,0	2,1
Програми поставки техніки та обладнання	110500,0	1,0
Усього	11016680,3	100,0

*з точки зору агропромислового комплексу

Отже, 38,4% бюджетного фінансування, або 4,2 млрд. грн., припадає на програми підтримки сільськогосподарських виробників, що сконцентровані переважно за двома основними напрямками – це бюджетна тваринницька дотація та фінансова підтримка виробництва продукції рослинництва шляхом дотування на гектар посівів, а також здешевлення короткострокових та довгострокових кредитів (розподіл видатків за основними статтями фінансування МінАп наведено в таблиці 2). Друге

місце посідає освіта і наука – 18,7%, що є дуже важливим у наш час, адже при впровадженні прогресивних технологій і нововведень підприємства, в свою чергу, мають позитивні фінансові результати. Дуже низькими є частка державних видатків на селекцію – 2,1%, програми поставки техніки та обладнання – 1%.

Систематизація окремих статей бюджетного фінансування за 2007-2008 рр. представлена у таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика окремих статей бюджетного фінансування за 2007-2008 рр., тис. грн.

Код програмної класифікації	Найменування видатків за програмною класифікацією	Передбачено на 2007 р.	Передбачено на 2008 р.	Зміна 2008 до 2007 рр., %
1	2	3	4	5
2800000	Міністерство аграрної політики	8 466 782,0	11016680,3	30,0
2801060	Наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції	8 711,8	40454,0	364,0
2801180	Агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення	5 000,0	7900,0	58,0

1	2	3	4	5
2801210	Бюджетна тваринницька дотація, включаючи бджолину сім'ю, ідентифікація і реєстрація сільськогосподарських тварин та фінансова підтримка виробництва продукції рослинництва шляхом дотування на гектар посівів	2 332 506,9	2721771,9	17,0
2801230	Фінансова підтримка фермерських господарств	38 000,0	60000,0	58,0
2801240	Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових та довгострокових кредитів	667 000,0	1000000,0	50,0
2801300	Реформування та розвиток комунального господарства у сільській місцевості	20 000,0	40900,0	105,0
2801430	Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва	131 810,9	100000,0	-24,0
2801540	Компенсація Пенсійному фонду втрат від застосування платниками фіксованого сільськогосподарського податку спеціальної ставки по сплаті збору на обов'язкове пенсійне страхування	1 381 125,4	1167126,1	-15,0
2801580	Здешевлення вартості страхових премій (внесків) фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку	50 000,0	200000,0	300,0
2802000	Державний департамент ветеринарної медицини	507 960,3	906788,2	79,0
2804000	Державний департамент рибного господарства	148 668,6	209888,8	41,2

Аналізуючи дані таблиці 2, слід зазначити, що державна підтримка аграрного сектору за даними напрямками відчутно зросла (особливо наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції - на 364%; реформування та розвиток комунального господарства у сільській місцевості на - 105%; здешевлення вартості страхових премій фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку - на 300%), але відбулося зменшення видатків на компенсацію Пенсійному фонду втрат по сплаті на обов'язкове пенсійне страхування - на 15% (у даному випадку збільшаться витрати сільгосп підприємств на соціальні відрахування) та часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва - а 24%.

Незважаючи на відчутне зростання рівня державної підтримки в країні, ефективна дія-

льність більшості сільськогосподарських підприємств залишається низькою. Тому, на нашу думку, мають місце не тільки обсяги державної підтримки, а й механізми її надання.

Потрібно зазначити, що бюджетні витрати на сільське господарство не компенсують навіть втрат аграрних виробників, зумовлених політикою в сфері ціноутворення й торгівлі. Сучасна аграрна політика сприяє зниженню цін на сільськогосподарську продукцію і таким чином зводить нанівець ефективність приросту фіскальних видатків. Загалом внаслідок державного втручання в продовольчий ринок, контролю за цінами на продукти харчування і їх коливаннями, обмеженнями міжобласного руху товарів поглиблюється невизначеність тенденцій ринку та стримується конкуренція, що негативно впливає на залучення приватного капіталу в галузь. Тому одним з основних напрямів ак-

тивізації інноваційної діяльності в АПК слід визначити зміну аграрної політики держави щодо товаровиробників та їх продукції. Збільшення обсягів бюджетних видатків на сільське господарство без вдосконалення аграрної політики є економічно неефективним.

Однією з основних проблем інноваційного розвитку є вдосконалення відповідного нормативно-правового забезпечення. Перші кроки в Україні вже зроблено, проте цілий ряд проблем, що стоять на заваді інтенсифікації інноваційних процесів, ще не знайшов свого нормативно-правового вирішення. А головне – чинне законодавство України, яким регулюються правовідносини у названій сфері, не має необхідної структурної повноти і системної завершеності. Виходячи з цього та спираючись на світовий досвід, необхідно розробити кілька взаємоузгоджених законопроектів, що в сукупності вже з прийнятими законами та необхідним комплектом нормативних актів могли б сформувати правове поле для впровадження інноваційної моделі розвитку аграрного сектору.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Незважаючи на наявність публікацій з проблем державного регулювання інноваційної діяльності, часто залишається поза увагою необхідність урахування багаторівневого характеру інновацій

них процесів.

Підсумовуючи викладене, можна узагальнити, що ефективність державного регулювання в інноваційній сфері має досягатися шляхом:

- системності і послідовності у здійсненні державних заходів щодо засад формування і реалізації державної інноваційної політики;

- здійснення моніторингу потреб суспільства, встановлення їх пріоритетності відповідно до політики національної безпеки;

- зосередження інновацій саме в аграрній сфері, де з наявним потенціалом можливо здійснити інноваційний прорив;

- формування та вдосконалення законодавчо-нормативного забезпечення інноваційного процесу;

- збільшення обсягів бюджетних видатків на сільське господарство з удосконаленням аграрної політики та механізму надання бюджетних коштів.

При цьому необхідно систематизувати та ув'язати в єдиний комплекс методи й форми державного регулювання внутрішньо- і зовнішньоекономічного характеру щодо стимулювання інноваційної діяльності усіх її суб'єктів на підприємницькому, регіональному, галузевому, національному, міждержавному і глобальному рівнях.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про Державний бюджет України на 2008 р. та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України // Урядовий кур'єр – Орієнтир. - 29.09.2004. - С. 5-12.
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.04.2002 р. № 40 – IV: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації: Парламентські слухання 20.06.2007р.: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Саблук П.Т. Економічні інтереси як основа розвитку аграрного виробництва / П.Т. Саблук // Економіка АПК. - 2004. - № 8. - С. 4-15.
6. Трегобчук В.М. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В.М. Трегобчук // Економіка України. - 2006. - 32. - С. 4-12.